הרה"ק רבי חיים זאנוויל בן רבי משה זצ"ל מריבניצא. הרה"ק רבי מנחם תענדל בן רבי לוי יצחק זצ"ל.
נערך ע"י: הרב יוסף שמלאשווילי שליט"א.
גיליון זה להצלחת: שושנה תמר בת זוהרה, וכן יוסף בן שרה אמן!
וכן להצלחת: אריה לייב בן אידל שיחי'!
וכן להצלחת: נעכא העניא בת רבקה חנה וכן שמחה בן נעכא העניא אסתר בילא בת ברכה וכל משפחתה אמן!
לע"נ: שרה בת פנחס רפאל וחנה ז"ל.

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה...

ויש להבין: אומר האור החיים הקדוש: למה נאמר הלשון של "**ויהיו**" ולא נאמר כלשון שנאמר בכל הצדיקים "**ויחי אדם**" (ה' ג'), או "**ויחי שם**" (י"א י"א) או שיאמר "**אלה שני חיי אברהם**" כדרך שנאמר אצל אברהם?

אלא אומר האור החיים הקדוש: שיש לבאר זאת על פי מה שאומרים חז"ל (תנחומא), שסיבת מיתתה היה כשהודיעו לה על עקידת יצחק, ובגלל שכמעט שלא נשחט פרחה נשמתה, ולפי זה מיתת שרה היתה מצד השמועה על יצחק והוא שרמז בזה שאמר "**ויהיו**" שהוא לשון צער.

ומוסיף האור החיים הקדוש ואומר: ומה שנאמר "**חיי שרה**", כי הצדיקים מחיים את ימיהם, ואילו הרשעים ימיהם מחיים אותם.

ומוסיף האור החיים הקדוש ואומר: ומה שנאמר "**שני חיי שרה**" הוא לפי מה שפירש ואמר "**ויהיו**" להגיד שמתה מחמת צער, בא הכתוב ואומר "**שני חיי**", שפירושו שנשלמו שני חייה שנקצבו לה, אלא שהיה זה הסיבה שמתה על ידה היה מעשה העקדה.

ומוסיף האור החיים הקדוש ואומר: עוד יש להסביר זאת על זה הדרך "**ויהיו חיי שרה**" שפירושו, שבצער היו "**חיי שרה מאה שנה**", כי בכולן היתה בצער, **עד תשעים שנה** והיא בחבלי לידה שלא ילדה לאברהם, וצא ולמד מה שאמרה רחל (ל' א') "**הבה לי בנים ואם אין מתה אנוכי**", **ומגיל צ' עד מאה** בקרוב שהיה ישמעאל רודף את יצחק להורגו, כפי שאומרים חז"ל (בב"ר פנ"ג) והייתה מצטערת על הדבר, **הרי מאה שנה, של צער**, שעליהם נאמר לשון צער של "**ויהי**", ואילו "**ועשרים שנה ושבע שנים**" הם יחשבו "**שני חיי שרה**" כי אז היה בנה בטוח מהשפעת ישמעאל כי כבר גירש אברהם את ישמעאל.

וידבר אל בני חת לאמר....

ויש להבין: אומר האור החיים הקדוש: מה התוספת בזה שנאמר "**לאמר**"?

ועוד יש להבין: אומר האור החיים הקדוש: למה הוצרך אברהם אבינו לדבר עם בני חת ולא אמר זאת ישאר לעפרון החיתי?

אלא אומר האור החיים הקדוש: שבזה רצה אברהם אבינו לומר שאל תנו לי אחוזת, שנראה מדבריו שמתרצה אברהם אבינו לקבל אחוזת קבר בכל מקום שיתנו לו, אלא בא ואומר להם אברהם אבינו "**לאמר**" שפירושו שלא זה התכלית הדיבור אלא הכנה היא לאמר שמבוקשו הוא את שדה המערה שבשדה עפרון.

ועוד מוסיף האור החיים הקדוש ואומר: הטעם שהוצרך אברהם אבינו לדבר אל בני חת, וגם להאריך את כל הנאמר בעניין, כי מי שצריך לקנות אחוזת קבר או שדה אחד לחורשו או לנוטעו יהיה צריך להרעים תבל ויושביה, לכן אומר "**לאמר**" שפירושו, שלא לצורך ד' אמות של קרקע לקבור את שרה אימנו הוא הוצרך לדבר ליושבי ארץ אלא לאמר האמור בעניין שקנה מערת המכפלה אשר אין לה ערך, ולכן הוצרך לדבר לכל בני חת ולכל יושביה כדי שיועיל קנייתה כפי הדין.

גר ותושב אנוכי עמכם...

ויש להבין: אומר האור החיים הקדוש: מה הטענה בזה שאמר "**גר ותושב**"?

אלא אומר האור החיים הקדוש: הטעם בטענת אברהם אבינו ב"גר ותושב", יש להסביר זאת על פי מה שכתב הרמב"ם (בפ"ג מהלכות זכיה ומתנה) וז"ל יכול ליתן מתנת חנם לגר תושב שאתה מצווה להחיותו דכתיב (ויקרא כ"ג ד') גר ותושב וחי עמך ע"כ. ויש לך לדעת כי כל תורתנו הקדושה היא שכליית ובפרט בענייני ההנהגה הארצית, וכמו שאנו מתנהגים בגר היושב עמנו, כמו כן חייב מבחינה שיכלת להנהיג את יושבי הארץ ביניהם, להחיות

אדם שהוא גר ותושב עמהם, ולתת לו מתנת חינם וזה טענת אברהם "**גר ותושב אנכי תנו לי**", ומדקדק במילה "**גר**" ולא הסתפק לומר "**תושב**", מכוון שהגם שאני "**גר**" ואיני מכם ,אף על פי כן הריני "**תושב**".

ועוד טעם **אומר האור החיים הקדוש:** שאמר "**גר**" כי פחד לומר על עצמו שהוא "**תושב**" בעולם הזה שזה ההפך ממידת הצדיקים ולכן הקדים לומר "**גר**".

והיה הנער אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשקה אתה הכחת לעבדך ליצחק... ויאמר הגמיאיני נא מעט מים מכדך... ותכל להשקתו ותאמר גם לגמליך אשאב עד אם כלו...

ויש להבין: אומר האור החיים הקדוש: למה השוני בין מה שאמר בתפילה למה שאמר בפועל בעת שניגש לרבקה כמה במקומות?! **א.** המעיט ממה שהתנה לשאול, כי בתפילה אמר "**ואומר אליה הטי נא כדך ואשתה**" ואילו כאשר ניגש אמר לה "**הגמיאיני**" שפירושו לשון "**גמיעה**". וגם הוסיף ואמר אמר "**מעט**"?

ב. בתפילה אמר שתטה כדה ואליו ואילו בפגישה לא אמר "**שתטה היא כדה**" להשקותו כאשר התנה?

ויש להבין: אומר האור החיים הקדוש: למה לא אמרה תכף ומיד "**גם לגמליך אשאב**" ורק לאחר שגמר לשתות אמרה לו "**גם לגמליך אשאב**"?

אלא אומר האור החיים הקדוש: טעמו הוא על פי דברי חז"ל (ב"ר פ"ס) **שראה שעלו המים לקראתה** וסימן זה הוא מובהק שאינו מצוי בבנות הכנעני **כי אם בזרע ברוך וקדוש כאברהם**, וגם מזלו הראהו כי היא זאת, לכן היה ירא על התנאים שהתנה שמא לא תקיים אותם, ונמצא הוא מפסיד מבוקשו על ידי תנאו, לזה המעיט ככל האפשר בתנאיו כדי שיהיה קל בעיניה לעשותם.

ומוסיף האור החיים הקדוש ואומר: ותאמר שתה. פירוש כנגד מה שאמרת לי "**גמיאה מעט**" "**שתה כחפצך**". ולא שישתה הוא בידו, אלא היא תטרח במצווה להשקות אדם הצמא למים, ותמהר ותורד כדה על ידה כדי שלא יטרח הוא בשאת הכד לשתות.

ומה שנאמר "**ותשקהו**" פירושו מלבד שלא טרח לשאת הכד, אלא שטרחה לקרב לפיו המים שלא יצטרך הוא אפילו להטות הכלי.

והטעם שלא אמרה תכף ומיד "**גם לגמליך אשאב**" זה לתוספת נתכוונה רבקה אימנו, שאם היתה מקדימה לומר "**גם לגמליך אשאב**" קודם שישתה הוא, יש מקום לו למהר ולא לשתות כל צורכו וזה כדי להקל עליה את הטרחה כיוון שיש לה עוד טרחת הגמלים, מה שאין כן קודם שהודיעה לו ובכך יחשוב כי הוא זה כל הטורח וישתה כחפצו לאט, לאט, ולכן רק לאחר ששתה מיד תיכף אמרה "**גם לגמליך אשאב**".

ומוסיף האור החיים הקדוש ואומר: ותכל להשקותו. הרי היה צריך לומר "**ויכל לשתות**", ולא "**ותכל להשקותו**"? אלא שבאה התורה ואומרת שנתכוונה לומר שהיתה היא מקרבת לו המים לשתות עד סוף השתייה, ולא היה הוא צריך לטרוח בהטיית מים אליו.

ועוד מוסיף האור החיים הקדוש ואומר: אפשר שחששה רבקה אימנו על אליעזר מצד זה שהיה עייף בדרך, והפלגת השתייה תזיק לו והיא הצדקת שערה בדעתה שיעור שיספיק לשתייתו ולא רצתה להוסיף לו לבל יסתכן, כי האדם העייף לא ישער בשתייתו בעת צמאונו. וכדי שלא יחשוב כי עשתה זאת מצד המעטת הטרחה, לכן מיד אמרה לו "**גם לגמליך אשאב**" עד אשר כלו לשתות ולא אתנהג עמהם בהשערת ההסתפקות הא למדת כי לצד רחמנות ואהבה נתכוונה אליו כטעם הנזכר.

ועוד מוסיף האור החיים הקדוש ואומר: שיש להסביר זאת על פי מה שאמרו חז"ל (ברכות דף מ ע"א) על הפסוק (דברים יא טו) "**ונתתי עשב בשדך לבהמתך**", שצריך אדם להקדים לתת מזון לבהמתו ואח"כ את עצמו. **וא"כ יש להבין:** איך הקדימה את אליעזר לפני הגמלים?

אלא אומר האור החיים הקדוש: שעלינו לדעת כי זה דווקא שאין סכנה או צער לאדם רק אז הבהמה קודמת לאדם אבל בסכנה או בשיש צער, קודם יש לחוש לצערו של האדם ורק אחר כך לבהמתו, ולכן כששאל "**האיש הגמיאיני מעט**" הרגישה הצדקת כי צמא למים היה ומצטער היה, לכן אמרה לו שתה, ורק כשנתנה לו שיעור ששיערה כי אין כאן חשש לצער הצמא רק אז "**ותכל להשקותו ותאמר גם לגמליך אשאב**" כי בגדר זה שאינך מצטער אותם צריך להקדים, ולכן סמכה התורה ל"**ותכל להשקותו**" ל"**ותאמר גם לגמליך**". וזהו שנאמר "**עד אם כלו**" שפירושו לא אשער להם כפי האומדן שעשיתי אצלך אלא אשקה ולא אשא ידי עד שאראה שמים לפניהם ואינם שותים וזה לי האות כי כלו לשתות.